

Obraćanje predstavnik sigurnosti UN-a

visokog
Vijeću

UVOD

Gospođo predsjednice, ekscelencije, dame i gospodo,

Kada sam vam se obratio prije nekih šest mjeseci, bili smo suočeni sa situacijom koju su mnogi opisivali kao političku krizu. Drago mi je da vas danas mogu informirati da se situacija vidljivo promijenila. Ova zemlja je načinila značajan korak prema stabilizaciji političke situacije. Ona se nalazi na ivici potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, i kreće se prema članstvu u NATO-u. Vjerovatno ste sa ovim detaljnije upoznati iz mog najnovijeg izvještaja Vijeću sigurnosti UN-a¹.

Osim toga, Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira je u februaru postigao konsenzus u pogledu nekoliko jasnih uslova za tranziciju Ureda visokog predstavnika na Ured specijalnog predstavnika Evropske unije.

Veoma je lako izgubiti se u mikrokozmosu etnički opterećene politike u BiH. Međutim, mi moramo biti usredotočeni na širu sliku, i nadam se da ćete iz moga izvještaja moći dobiti jasnu sliku o ukupnoj situaciji.

Radi jasnoće, htio bih podijeliti moje obraćanje u tri dijela:

- Prvo bih želio da vas informiram o razvoju situacije i tome šta je postignuto u vremenu od kada sam ovdje bio zadnji put.

- Nakon toga bih htio izložiti gdje se sada nalazimo.

- I na kraju, želim vam predstaviti buduće izazove sa kojima se suočavamo u Bosni i Hercegovini.

RAZVOJ SITUACIJE I POSTIGNUĆA

Prvi zadatak u izvještajnom periodu bio je riješiti političku krizu do koje je došlo u novembru. Krajem tog mjeseca, pregovori koje sam vodio sa stranačkim liderima rezultirali su sporazumom o izmjenama u cilju unapređenja efikasnosti postupaka glasanja u Parlamentu BiH i Vijeću ministara.

Moj drugi prioritet je bio pomoći BiH da načini pomake da bi mogla doći do potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom. EU je pozdravila ovaj dugo očekivani sporazum parafiranjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 4. decembra, a puno potpisivanje Sporazuma je uslovljeno donošenjem u parlamentu dva zakona iz oblasti reforme policije.

Uprkos kasnijem odbijanju Mostarskog sporazuma od strane jedne od vodećih bošnjačkih stranaka, Parlament BiH je 16. aprila konačno uspio usvojiti ova dva zakona. Sa ovim zakonima i sa zadovoljavajućim pomacima u pogledu svih drugih uslova koji su potrebni za potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, komesar EU Ollie Rehn je preporučio državama članicama EU da se Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa BiH potpiše. Potpisivanje ovog Sporazuma će se izvršiti 16. juna na sastanku ministara vanjskih poslova zemalja članica EU, u Luksemburgu.

Ovo je bila teško dobijena bitka za čije pregovaranje je bila potrebna stalna uključenost međunarodne zajednice i lobiranje.

Međunarodna zajednica je u februaru načinila značajan korak naprijed u utvrđivanju svoje strategije za tranziciju OHR-a. Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira sastao se kako bi razmotrio cijeli niz pitanja, ali se usredsredio na postizanje dogovora o strategiji za tranziciju OHR na Ured specijalnog predstavnika EU, zasnovanoj na ispunjenju određenih uslova. Vijeće za implementaciju mira je postiglo jednoglasan dogovor o strategiji koja se zasniva na pet ciljeva i dva uslova koje organi BiH moraju ispuniti prije realizacije tranzicije.

Pet ciljeva koje organi BiH treba da realiziraju prije tranzicije su:

1. Prihvatljivo i održivo rješenje podjele državne imovine
2. Prihvatljivo i održivo rješenje vojne imovine
3. Kompletna provedba Finalne arbitražne odluke za Brčko
4. Fiskalna održivost
5. Zaživljavanje vladavine zakona

Pored ovih ciljeva, Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira je usaglasio stav da je potrebno ispuniti još dva uslova: potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i pozitivna procjena situacije u BiH od strane Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira.

Jedan od uslova iz cilja «zaživljavanje vladavine zakona», usvajanje Zakona o boravku stranaca i azilu, ispunjen je početkom aprila. Krajem marta potpisan je sporazum između državnih i entitetskih organa o pokretnoj vojnoj imovini. Ovo je doprinijelo da BiH dođe u fazu intenziviranog dijaloga sa NATO-om na samitu u Bukureštu, čime je načinjen još jedan važan korak prema članstvu u NATO-u. Također je došlo do pomaka i po drugim pitanjima, i očekujemo dalje rezultate u toku ljeta.

Iako su sva ova proritetna reformska područja već odavno uspostavljeni ciljevi i sve su ih prethodno kao obaveze prihvatili organi BiH, njihova realizacija neće biti laka.

Nakon proglašenja nezavisnosti Kosova, neki analitičari su očekivali da će doći do porasta političkih tenzija u BiH. Međutim, reakcije javnosti su bile relativno blage. Javni red i mir je održan, i zasigurno nije bilo zvanične podrške za ekstremnije manifestacije srpskog gnjeva povodom konačnog proglašenja nezavisnosti Kosova. Javne demonstracije protiv proglašenja nezavisnosti Kosova u Republici Srpskoj su bile relativno slabe i pod kontrolom policije RS.

Lideri Republike Srpske su, međutim, zvanično uspostavili vezu između budućeg statusa RS i statusa Kosova. Krajem januara, vladajuća stranka u Republici Srpskoj, Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), pozvao je na transformaciju BiH u asimetričnu federaciju (ili konfederaciju), tvrdeći da Republika Srpska ima pravo, navodno zasnovano na Povelji UN-a, na samoopredjeljenje do otcjepljenja. Narodna skupština RS je čak i povicila ulog kada je u februaru usvojila rezoluciju kojom se izjašnjava da RS smatra da ima isto pravo da svoj budući status uredi referendumom. U rezoluciji se navodi da će se ovo pravo iskoristiti ukoliko većina zemalja članica EU prizna nezavisnost Kosova. Ovo je bio prvi put da je neka institucija Republike Srpske postavila ovakav zahtjev.

Ja sam reagirao na ovo izjavom za javnost, naglasivši da je Bosna i Hercegovina međunarodno priznata država čiji suverenitet i teritorijalni integritet su zagarantovani Daytonskim mirovnim sporazumom. Entiteti u Bosni i Hercegovini nemaju pravo na otcjepljenje od Bosne i Hercegovine. Isto tako, ne postoji pravo na osnovu kojeg se može tražiti ili pozivati na ukidanje entiteta.

Pozicija Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira isto tako je bila eksplicitno jasna kada je jednoglasno izrazilo «duboku zabrinutost u pogledu zvaničnih poziva na otcjepljenje», dodavši da «čvrsto naglašava da na osnovu Daytonskog mirovnog sporazuma jedan entitet nema pravo na otcjepljenje od Bosne i Hercegovine».

Generalno gledajući, oba entiteta i dalje nastoje realizirati sopstvene planove na račun države. Sa obje strane je upućen veliki broj retoričkih napada na državne institucije, uključujući i državno pravosuđe i javne RTV servise.

Republika Srpska je potpisala, i to bez ustavne nadležnosti, sporazum sa Republikom Srbijom, omogućivši Vladi Srbije da izgradi most na rijeci Savi. Republika Srpska je također nezakonito usvojila zakon kojim sebi daje pravo na izdavanje finansijskih obveznica – što je ponovo jasna državna nadležnost.

Vlada Federacije BiH je nastavila da povećava isplate boračkoj populaciji i druga socijalna davanja, uprkos čestim upozorenjima MMF-a i Svjetske banke da niti entitetska niti državna vlada u srednjeročnom periodu neće imati potrebna sredstva za to. Ministar finansija Federacije BiH je već upozoravao da je Federacija blizu bankrota, i da nije u mogućnosti da ispuni ove obaveze. Dodatno je zabrinjavajuće i to da su bošnjačke stranke preglasale hrvatske zastupnike i u Vladi i u Parlamentu kako bi se odobrila povećanja isplata boračkoj populaciji. Ovakva odluka je zaoštrila političke tenzije između dvije etničke grupe i ukazuje na šire zabrinutosti u pogledu položaja Hrvata u Federaciji.

Trebao bih također pomenuti da su nedavno upućeni pozivi od strane trojice visokih bošnjačkih političara na otcjepljenje Srebrenice od RS bili jasne antidaytonske izjave i samo su doprinijele zaoštravanju tenzija sa Srbima.

U pogledu saradnje sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (ICTY), i ovaj Sud i Evropska komisija procjenjuju da je saradnja BiH sa Sudom zadovoljavajuća. Ja dijelim ovaj stav, ali sam i dalje spreman da pomognem Međunarodnom sudu u ispunjavanju svoga mandata ukoliko to zatraži.

Tokom aprila naša pažnja je još jednom bila usmjerena na Srebrenicu pošto su postojale bojazni u vezi sa učešćem

Bošnjaka koji se još nisu vratili u Srebrenicu na predstojećim općinskim izborima.

Kao posrednici, zajedno sa nekim članovima međunarodne zajednice, prije dvije sedmice smo pomogli lokalnim vlastima da usvoje izmjene i dopune Izbornog zakona BiH čime je omogućeno da se sve osobe koje su živjele u Srebrenici prije rata registriraju za glasanje u ovoj općini bez obzira na to gdje trenutno žive. To je predstavljalo značajan događaj u suštinskom smislu, ali isto tako i u smislu činjenice da je postignut potpuni dogovor oko tako osjetljivog pitanja. To je ona vrsta političke zrelosti koju trebamo češće vidjeti. I to ne samo kad se radi o Srebrenici već i svim političkim izazovima sa kojima će se zemlja suočiti.

GDJE SMO SADA

To je trenutno stanje.

Kao što sam konstatirao glavno priznanje napretka zemlje je činjenica da će BiH za par sedmica staviti potpis na prvi značajan korak u procesu integracije u EU.

To je događaj od velikog značaja za zemlju.

Sada nije pitanje da li se želi dalja integracija u Evropsku uniju – pitanje je kako i kada će to biti postignuto. Napredak neće doći sam od sebe. Naporan rad i teški kompromisi obilježavaju dalji put.

Iz iskustva svoje zemlje znam da ne treba potcjenjivati izazove koje donosi članstvo u EU.

Konačno, zemlja i njena politička klasa moraju imati viziju sebe kao člana EU koji je zaslužio pravo da stane rame uz rame sa drugim članovima EU.

Mi, kao međunarodna zajednica, imamo ulogu i moramo je

odigrati profesionalno. Program integracije u EU i perspektiva euro-atlantske integracije predstavljaju jedini naš pozitivni način uticaja kako bi ohrabрили političku elitu da prevaziđe međusobne razlike, postigne konsensus i postigne napredak.

Međutim, moramo biti svjesni toga da u BiH postoji nešto što je konkurencija programu Evropske unije. Nacionalizam je i dalje jak, i predstojeća kampanja za općinske izbore će dovesti do češće upotrebe podrivačke retorike. Nažalost ne trebamo imati bilo kakvih sumnji da se ne radi o kratkoročnom fenomenu. Nacionalistička politika je uvijek prisutna, konstantno stvarajući podvodnu struju koja udaljava od pozitivne dinamike Evropske unije. Jednostavna matematika je: nacionalizam znači glasove i predstavlja uspješan recept za dobijanje izbora. I činjenica je da je sve do nedavno integracija u EU plaćala kolateralnu štetu te kalkulacije.

Da bi se izbjegli dalji sporovi potreban je strateški dogovor o raspodjeli nadležnosti između države i entiteta kako bi se BiH mogla fokusirati na svoj proces integracije u EU.

Na koncu, to je ono što želi stanovništvo BiH. Oni istinski žele da se pridruže Evropskoj uniji. Oni su Evropljani cijelim svojim bićem i trebamo im pomoći da tamo dođu.

Jasno je da ostaje mnogo posla.

Moj prioritet u budućem periodu biće da pomognem vlastima da postignu dalji napredak po pitanju 5 ciljeva i dva uvjeta za zatvaranje OHR-a. Što se tiče tranzicije OHR na EUSR, junski sastanak Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira će vjerovatno predstavljati dobru mogućnost da se procijeni napredak koji je postignut od februara, ali će vjerovatno biti prerano za jasan stav o napretku u svim ciljevima.

Moj ured je u potpunosti angažiran sa lokalnim političarima i zvaničnicima da bi se postigao maksimalni mogući napredak. Sa napretkom u nekoliko polja očekujemo prijenos što je više moguće nadležnosti prije donošenja odluke o potpunoj

tranziciji. Vijeće za provedbu mira će se ponovo sastati u oktobru i najvjerojatnije dati opsežan pregled ciljeva i uvjeta potrebnih za tranziciju.

BUDUĆI IZAZOVI

Na kraju želim da se osvrnem na izazove pred BiH u predstojećih 6 mjeseci.

Glavni politički izazov ostaje isti – kako ispoštovati političke dogovore i sporazume o reformama u političkom sistemu u kojem tri zajednice imaju suprostavljene vizije budućnosti zemlje. Ovi konflikti se pojavljuju svakodnevno u obliku suprostavljenih mišljenja o svakom pojedinom pitanju na dnevnom redu vlasti. Siguran sam da će predsjedavajući Vijeća ministara potvrditi ovo moje zapažanje.

U tom smislu ću nastojati da pomognem vlastima da ispune pet ciljeva i dva uvjeta za zatvaranje OHR-a. Sigurno je da to neće biti lako, ali mora biti završeno, kako bi se angažman međunarodne zajednice mogao preusmjeriti i što je moguće više nadležnosti biti preneseno na lokalne organe vlasti.

U nekom trenutku strane će morati zajedno riješiti ova pitanja kroz ustavnu reformu. Početkom februara politički lideri su odlučili da odlože diskusiju o ustavnoj reformi do potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

U ovom trenutku njihovi prijedlozi su toliko međusobno udaljeni da postoji rizik da to pitanje postane novo političko poprište i prije no što otpočnu ozbiljni razgovori.

Postoji ograničena prilika u periodu nakon općinskih izbora i prije općih izbora 2010. godine. Međutim, ne možemo sebi dopustiti zastoj kakav smo imali nakon odbijanja izmjena i dopuna iz aprila 2006. godine. Čak i nakon što strane pokažu spremnost za kompromisom biće i dalje potrebno da međunarodna

zajednica omogućiti taj proces.

Dopustite mi da budem jasan, postignut je značajan napredak, ali posao međunarodne zajednice u BiH nije završen. Predviđeno je da, nakon tranzicije sa OHR-a na EUSR-a, Evropska unija preuzme vodeću ulogu u ime međunarodne zajednice u BiH.

Došao je trenutak da EU počne ozbiljno planirati svoju dalju vodeću ulogu, ne samo u smislu svoje vlastite politike i kapaciteta nego i u smislu saradnje sa drugim članovima međunarodne zajednice na terenu.

Kao i uvijek razvoj događaja u BiH će biti potrebno ozbiljno pratiti. Naš prvi zadatak će biti da osiguramo da političke tenzije tokom općinskih izbora ne dovedu do ozbiljnog pogoršanja političke atmosfere.

Važan izazov za bh. vlasti biće implementacija Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koji sadrži ne samo prednosti nego i obaveze. Potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju znači da se svako sada mora baviti budućnošću.

Često dolazi do nekog problema zato su obično bh. lideri zastali u prošlosti. To će se morati odraziti u budućem cjelokupnom angažmanu EU u Bosni i Hercegovini, ali i angažmanu Ujedinjenih naroda oko Bosne i Hercegovine.

Prešli smo veliki put. Perspektiva integracije u EU – jedina pozitivna alternativa za budućnost BiH- je sve bliže. Trebamo osigurati da lideri Bosne i Hercegovine na najbolji način iskoriste tu šansu. Građani Bosne i Hercegovine zaslužuju evropsku budućnost. Moraju u potpunosti vjerovati da smo mi tu da im pomognemo.

Hvala vam.

podnesen u maju 2008. godine.